

Çokkültürlülük Bağlamında Türkiye'nin Göç Politikası *Turkey's Immigration Policy in the Context of Multiculturalism*

K. Betül Biçen Gören*

Öz: Türkiye, jeopolitik konumu nedeniyle çeşitli göç hareketlerinin odak noktası olmuştur. Ancak, diğer tarihsel hareketlerden farklı olarak Suriye göçü, 2011'de başlayan trajik iç savaşın bir sonucu olarak üç milyon altı yüz bin Suriyeli'nin gelmesiyle farklı bir konumda bulunmaktadır. Türkiye'nin geçici göç politikaları konusundaki ilk yardım planına rağmen, savaşın sona ermemesi ve Suriyelilerin kendi bölgelerine dönmeyi tercih etmemesi beraberinde beklenmedik kaotik ortama neden olmuştur. Türkiye'nin istikrarlı yeni sosyal uyum politikası oluşturmasına ve geliştirmesi bu durumda kaçınılmaz bir gerekliliktir. Uygulanacak uyum politikalarının göçü teşvik edeceği yönündeki korkularının oluşmasına rağmen acil durum yönetimi daha büyük risklerin oluşmasına neden olmaktadır. Bu çerçevede Suriyelilerin toplumsal uyumunu gerçekleşmesi için çokkültürlü toplumun oluşturulması gerekmektedir. Bu makalede Türkiye'nin göç politikası çokkültürlülük bağlamında incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler, Çokkültürlülük, Türkiye'nin Göç Politikası.

Abstract: Turkey has been a focal point of various migration movements due to its geopolitical position. However, different from the other historical movements, Syrian migration holds a different position with the arrival of three million six hundred thousand Syrians as a result of the tragic civil war that began in 2011. Despite Turkey's first aid plan on temporary migration policies, the war has not been ended and Syrians do not prefer to turn back their own territory. This unexpected chaotic context leads Turkey to create and develop stable new social cohesion policy. Although the cohesion policies to be implemented brings about the fear of triggering the migration to Turkey more, the actual truth behind this situation reflects that emergency management could cause bigger risk forming. Within this framework, for Syrians to achieve social harmony, a multicultural society is a necessity. In this article, Turkey's immigration policy has been examined within the context of multiculturalism.

Key words: Syrians Under Temporary Protection, Multiculturalism, Turkey's Migration Policy.

* Arş. Gör. Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Polis Akademisi, kubrabetul.bicengoren@pa.edu.tr

Giriş

İnsanların yer değiştirme hareketleri olan göç olgusu, küreselleşmeyle birlikte uluslararası bir boyut kazanmıştır. Bu durum göçün farklı etmenlerinin incelenmesinin gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Göç hareketlerini gönüllü ve zorunlu olmak üzere ikiye ayırabiliriz. Özellikle savaşlar, istikrarsızlıklar yüzünden yaşadıkları yerleri terk etmek zorunda kalan zorunlu göç mağdurları göç ettikleri hedef ülkede yeni bir hayat kurmaya çalışmaktadır. 2011 yılında Suriye’de çıkan iç savaş nedeniyle zorunlu göç hareketine maruz kalan 3.6 milyon Suriyeliye bugün Türkiye ev sahipliği yapmaktadır. Hem bu kişilerin toplumla uyum içerisinde yaşaması hem de ev sahibi toplumla bütünleşmeyi sağlaması için çokkültürlü bir toplumun inşa edilmesi gerekmektedir. Toplumsal uyumun sağlanabilmesi amacıyla vatandaşlar ile ülkeye göç yollarıyla gelen kişilerin istekleri doğrultusunda uzlaştırıcı çokkültürlülük politikaları yürütülmelidir. Bu çerçevede makalede, Türkiye’nin göç politikası özellikle de geçici koruma altındaki Suriyeliler konusu ele alınmaktadır.

Suriye’de yaşanan iç savaş sonrasında ortaya çıkan son dönemlerin en büyük göçmen krizi en çok da komşu ülke olan Türkiye’yi etkilemiştir. Bu yüzden konuyla ilgilenen birçok çalışma bulunmaktadır. Yapılan çalışmalar toplumsal uyum süreçlerinin başlatılması ve Suriyelilerin geçici konumdan çıkartılarak uyum politikalarına yer verilmesi konusunda ortak kanaat olduğu yönündedir. İçduygu, Erder ve Gençkaya (2014)’ya ait, “Türkiye’nin Uluslararası Göç Politikaları, 1923-2023: Ulus-devlet Oluşumundan Ulus Ötesi Dönüşümlere” adlı çalışması tarihsel olarak Türkiye’nin göç politikasını incelemesi ve Türkiye’deki uluslararası göç ile kapsayıcı bir değerlendirme yapması açısından önem taşımaktadır. Erdoğan’ın (2014) Türkiye’nin Suriyeli nüfusunun yüksek olduğu altı ilde yaptığı çalışmada, yaşanan çok boyutlu sorunun toplumsal uyum yönü vurgulanmıştır. Ayrıca Erdoğan’ın (2017a) üç yıl sonra yaptığı araştırma sayesinde verilerin karşılaştırılmalı analizine imkân sağlanmıştır. Taştan ve arkadaşlarının (2017) yaptığı çalışmada Türk toplumun Suriyeliler hakkında edindiği olumsuz algının nedeni araştırılmış ve doğru bilinen yanlışlar yapılan anket sonuçlarına göre değerlendirilmiştir. İkincil olarak da Yıldırım ve arkadaşlarının (2017) yaptığı çalışmada Suriyelilerin gözünden toplumsal uyum süreçleri üzerine analiz yapılması karşılaştırma imkânını doğurmaktadır. Ayrıca Kahraman ve Tanıyıcı (2018) yaptıkları çalışmada devlet aygıtlarının ve sivil toplum aktörlerinin karar alma süreçlerindeki etkileşimlerini inceleyerek Türkiye’de ki göç politikasını değerlendirmiştir.

Bu çalışma çokkültürlülüğün önemini yitirdiğini düşünülen bir dönemde Türkiye’nin göç olgusunu toplumsal uyum ve kabul bağlamında değerlendirilmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Araştırma, nitel araştırma desenlerinden, durum analiz ve betimleyici çalışmaya örnektir. Doküman incelemesi yapılarak yazılı kaynakları incelenmiş-

tir. Ulaşılan birincil ve ikincil kaynaklar, çalışma kapsamında dört kısımda incelenmiştir. İlk bölümde, kültürel çeşitlilik ve çokkültürlülük teorik bir zeminde tartışılmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde Suriyelilerin hukuki statüsünde oluşmuş bulunan karışıklığın giderilmesi açısından tanımlamalara yer verilmiştir. Ayrıca Türkiye'nin izlemiş olduğu göç politikası barınma, eğitim ve sağlık boyutlarıyla değerlendirilmiştir. Üçüncü bölümde göç ve uyum politikaları geçici koruma altındaki Suriyeliler özelinde incelenmiştir. Öncelikle göç politikalarında yerel yönetimlerin artan rolü üzerinden durulurken ardından medyanın algı yönetimi konusunda rolü değerlendirilmiştir. Özellikle doğru bilinen yanlışların düzeltilmesi konusunda medyaya görev düşmektedir. Son olarak ise göçün güvenleleştirilmesi konusu incelenmiştir. Göçün sadece güvenlik boyutundan değerlendirilmesi; insani, ekonomik ve diğer boyutlarına yeterince önem verilmemesine yol açmaktadır. Sonuç bölümünde çokkültürlü toplumun oluşturulabilmesi için gerekli olan yasal düzenlemelerin yapılmasının önemine dikkat çekilmektedir. Ayrıca stratejik ve uzun dönemi kapsayan Türkiye'nin göç politikası belirlenmesi gerekliliği üzerinde durulmuştur.

Çokkültürlülük Politikaları

Kültürel Çeşitlilik

İnsanlar kültürel toplulukların bir ürünüdür. İçine doğmuş ve yetişmiş olduğu kültürün biçimlendirilmesinden dolayı kültürle iç içe bulunmaktadır. Yaşanan farklı coğrafi koşulları, tarihsel deneyimleri, ahlaki ve toplumsal yaşam biçimleri birbirlerinden farklılık göstermektedir (Parekh, 2002, s.155). Aynı zamanda kültür sürekli olarak yeniden üretilmektedir. Eski alışkanlıklar değişmekte ve yerini yenileri almaktadır. Kültür kültürel değişimin kendisidir (Baumann, 2006, s.33).

Kültürel çeşitlik ise bir nüfusun içerisinde yer alan çeşitli kültürleri, etnik grupları, cinsiyet gibi farklılıkları içermektedir (Çolak, 2010, s.5). İki veya daha fazla kültürel topluluğun bir arada yaşadığı toplumlarda, tepki iki biçimde ortaya çıkmaktadır. Tepkilerden biri baskın kültürün farklılıkları kısmen ya da tamamen asimile etmeye çalışmasıdır. İkinci tepki ise çeşitliliği desteklemesi ve kendisini oluşturan kültürün önemli bir parçası olarak görmesidir. Toplumun yönelimi ilk durumda tekkültürcü iken ikinci durumda ise çokkültürcü bir yapıdadır (Parekh, 2002, s.6). Günümüzün en önemli aktörleri olan ulus devletlerin yaratılma sürecinde toplum, tek kültürcü olarak tasarlanmıştır. Farklı etnik, dini ve mezhepsel grupların görünürlükleri yok edilerek tek potada eritmeye çalışılmıştır. Çünkü ulus devlet kültürel çeşitliliği mili kültür oluşumuna tehdit olarak algılamıştır. Böylece ulus devlet toplum mühendisliği çerçevesinde politikalar ve kurumlar aracılığıyla kendi kültürünü kendi yaratmıştır (Çolak, 2010, s.5).

Mill ise toplumların bireyi tek tipleştirerek özgünlüklerini kaybettiklerini belirtmektedir. Orijinalliklerini yitiren bireyler enerji ve ruhlarını da kaybetmektedir.

Ancak sistemin gelişmesi ve kalkınması orijinal fikirlere sahip kişilerin omuzlarında yükselmektedir (Mill, 2014, s.169).Kültürel çeşitlilik insan özgürlüğünün önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Kendi kimliğinin dışına çıkamamış başka kültürlerle iletişimi olmayan birey kendi kalıplarına sıkışıp kalmış demektir. Kendini tanımayan ve öz eleştiri yapabilme yetenekleri gelişmemiş bireyler toplumsal ilerleme için en büyük engeldir. Bu çerçevede kültürel çeşitlilik farklı kültürlerin birbirlerine fayda sağlayacak iletişim kanallarının açılmasına katkı sağlamaktadır. Birbirinden etkilenmeler sonucunda tek başına üretilemeyecek yeni fikirlerin doğuşu ve farklı kanalların açılmasına yol açabilmektedir. Çokkültürlü toplumda ortak bir kültürün gelişmesini sağlamak için kültürlerarası etkileşimin oluşması gerekmektedir (Parekh, 2002, s.251).

Çokkültürlü Toplum

Çokkültürlü bakış açısı; insanları kültürün biçimlendirildiği bir dünyada, kültürlerarası iletişim yoluyla entelektüel ve ahlaki ufkunu genişletmesine imkân sağlamaktadır. Ayrıca tüm kültürlerde farklı gelenek ve düşünce yapılarına sahip iç çoğulculuk bulunmaktadır (Parekh, 2002, s.345).

Çokkültürlülük politikalarını analiz etmek için kullanılan “Çok Kültürlü Politika İndeksi” sekiz maddeden oluşmaktadır. Bu maddelere baktığımızda öncelikli olarak çokkültürlülüğün anayasal mevzuatta ya da parlamento kararıyla benimsenmiş olması ve okul müfredatlarında çokkültürlülüğün yer alması gerekmektedir. Ayrıca medya için lisans alınırken etnik temsilin sağlanması, farklı kıyafet giyenlere yasalar ve yönetmelikler yoluyla muafiyet tanınması, çifte vatandaşlığa olanak sağlanması ve etnik gruplara kültürel organizasyonlarını sağlamak adına maddi destek sağlanması gerekmektedir. Bunlarla birlikte iki dilde eğitimin finanse edilmesi ve pozitif ayrımcılık dezavantajlı gruplara uygulanmalıdır. Kymlicka’ya göre çokkültürlü politika indeksinin amacı, liberal demokratik devletlerin kendilerini çokkültürcü bir toplum olarak nitelendirebilmeleri için geliştirmeleri gereken vatandaşlık modelinin tanımlamasıdır (Kymlicka, 2011, s.305). Oluşturulan vatandaşlık modelinin meşruiyetinin sağlanması için yalnızca ekonomik ve politik güce değil aynı zamanda birleştirici manevi unsurlara da ihtiyaç duyulmaktadır. Bu yüzden hem grup üyelerini hem de dışlanmış grupların sisteme dâhil edilmesi için kültür bir araç olarak kullanılmaktadır (Parekh, 2002, s.156).

Çokkültürlü intibak iki seviyede gerçekleşmektedir. İlki ülkeye ve yurttaşlığa ait olma biçimlerini yaratır. Öte yandan kökenlerin ve diasporanın varlığını sürdürmesine katkıda bulunmaktadır (Modood, 2014, s.65). Çokkültürlü toplum da vatandaşları arasında ortak bir aidiyet duygusu yaratma isteği ve azınlık olan gurubun kendi kültürünü devam ettirme çabası çatışan iki talebi uzlaşmayı sağlamasını amaçlamaktadır. Toplumda çeşitliliğin fazlalığı ne kadar derinde ise birlik ve uyuma ihtiyacı da o kadar fazladır. Bağları kuvvetli olmayan toplumlar farklılıkları tehdit olarak görmektedir. Bu toplumlar birlikte yaşamı sağlayacak

güvenden mahrumdurlar. Ancak çokkültürlü toplum çeşitliliğin taleplerini dikkate almaktadır. Kültürlerine duyduğumuz saygı onların sadakatlerini kazanmamıza yol açmaktadır (Parekh, 2002, s.251).

Çokkültürlü toplumun temellerini oluşturan eşitliği, Charles Taylor eşit haysiyet politikası ve eşit saygı politikası olarak ikiye ayırmaktadır. Eşit haysiyet politikasında insanların vatandaşlığa başvururken aynı şartlara sahip olması gerekmektedir. Bu politikanın arkasında evrensel eşitlik ilkesi bulunmaktadır. Eşit saygı politikasında ise bireyler arasında eşitlik ilişkilerinin kavramsallaştırılması ve kurumsallaştırılması konusunda farklılıklarında önem taşıdığı belirtilmektedir. Bu iki eşitlik türü arasındaki etkileşim ve karşılıklık bulunmaktadır. Saygıda eşitlik bir ortaklık çerçevesini ve haysiyet eşitliği kısmında bulunan hakları içerisine almaktadır. Çokkültürcülük için iki eşitlik türüne de ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak saygıda eşitlik çokkültürcülüğü klasik liberalizmden ayıran en önemli unsurlardan biridir (Taylor, 2010, s.59- 81).

Çokkültürlülük farklı kültürel kimliklerin birbirine saygı içerisinde bir arada yaşamasını ifade ederken; çokkültürcülük terimi farklı kimliklerin oluşturduğu siyasal uyumunun politika haline dönüştürülmesini kapsamaktadır. Modood'a göre çokkültürcülüğün kökleri yakın tarihli ve uygulanmaya devam eden siyasetlerde, dünyada yaşanan gerçeklerde bulunmaktadır. Çokkültürlülük sorunu göç olgusuna dayanmaktadır. Özellikle siyasal intibakı önemli bir gündem oluşturmaktadır. Göçlerden sonra ortaya çıkan etnik ve dinsel azınlıkları görmezden gelen uygulamalar, Batı Avrupa'nın ihtiyaç duyduğu karşılıklı anlayıştan uzaktır. Etnik ve dini grupları birbirinden ayrı muamele etmeyen bir çokkültürcülüğe ihtiyacımızın olduğunu belirtmektedir. Etniklik ve dinin hem kavramsal hem de normatif seviyede birlikte ele alınması gerekmektedir. Sorunun kökünü tercih bağlamı düşüncesine dayandırmaktadır. Yani çokkültürcülüğün temelini oluşturan kültürlerin toplumsal olmasının şart olmadığı, farklı olarak damgalanmış kişiler için bir anlam ifade etmesi gerekliliğidir. Kapsamı genişletilmiş eşitlik kavramıyla başkalarıyla bir arada yaşama duygusu arasında ilişki kurulması gerekmektedir. Çünkü madun ve marjinal grupların istedikleri öncelikle şey dışlanmamaktır. Bunun sağlanması için de kendi değerlerinin ve seslerinin de kamusal alanda görünür olması istenmektedir (Modood, 2014, s.83).

Göçmenlere uygulanan asimilasyon ya da entegrasyon politikaları yerini göçmenle toplumun iki yönlü aktif bir etkileşimin sağlandığı göçmen odaklı politikalara bırakmalıdır. Bu çerçevede bugün beş milyon yabancıya ülkesinde ağırlayan Türkiye'nin uyguladığı göç ve uyum politikaları ikinci bölümde incelenmektedir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2017).

Türkiye'nin Göç Politikası

Göç, ülke içerisinde veya uluslararası sınırı geçerek geçici ya da kalıcı olarak yer değiştirme faaliyetlerine bağlı nüfus hareketleridir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2019a, s.18). İç savaş, baskı, korku nedenleriyle bir yerden başka bir yere geçen kişi ya da gruplar kendi istekleriyle ya da zorla buldukları yerden ayrılmaktadır. Bu çerçevede göç insan hayatını toplumsal, siyasi ve ekonomik yönden derinden etkileyen, çok boyutlu bir olgudur.

Göç yolları üzerinde bulunan Anadolu toprakları tarih boyunca sığınmacılara ev sahipliği yapmıştır. Osmanlı idari, siyasi ve ekonomik sisteminin içerisinde farklı topluluklar verili olarak kabul edilmekteydi. Yani modern öncesi dönemde toplum yeniden kurgulanmış değildi (Çolak, 2017, s.34). Osmanlı devleti farklı etnik ve dini grupları bünyesinde barındıran ve onlara kendi kültürlerini yaşama hakkı tanıyan bir imparatorluktu.

Türkiye Cumhuriyeti ulus devlet olarak kurulmuş ve farklı kimliklerin tek bir potada eritmeye çalışmıştır. Ancak ulus devlet yaratma çabasıyla uygulanan politikalar bugün terör dâhil birçok sorunun temelini oluşturmaktadır. 1934 yılında kabul edilen İskân Kanunu bugün hala, Türk vatandaşlığına giriş, etnik ayrımcılık gibi birçok konuyla ilişkili eleştirilere maruz kalmaktadır (İçduygu vd., 2014, s.126).

Türkiye'nin bölgesinde yaşanan istikrarsızlıklar onu büyük bir insani krizin ortasına düşürmüştür. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün son yaptığı araştırmasına göre Nisan 2019 itibarıyla ülkemizde 3 milyon 606 bin 208 Suriyeli bulunmaktadır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2019b). Rakamlardan da anlaşıldığı üzere son dönem sığınmacı hareketleri Türkiye'nin tarihi boyunca yaşadığı en önemli nüfus hareketliliğidir. Göç krizinin başından itibaren Türkiye Suriyeli sığınmacılara karşı üç ilkeye dayanan politika izlemektedir. Bu üç ana ilke, açık kapı politikası, sığınmacıların temel ihtiyaçlarının karşılanması ve zorla geri göndermeme ilkesidir (Özcan, 2018, s.19). Başlangıçta Suriyelilerin geçici olacağı düşünülmüş ve olası sorunlar için kalıcı çözümlere ihtiyaç hissedilmemiştir. Ancak iç savaş beklendiğinden uzun sürmüştür. Ülkelerinin ne zaman istikrara kavuşacağı belirsiz durumdadır. Bu süre zarfında İçişleri Bakanlığı tarafından Mayıs 2019 yapılan açıklamaya göre Kasım 2018 itibarıyla 8 yılda toplam 415bin 582 bebek Türkiye'de dünyaya gelmiştir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2019b).

Bu durum Suriyelilerin Türkiye'de kalma eğiliminde olduğunu göstermektedir. Bu çerçevede daha kalıcı politikaların üretilmesi gerekmektedir. Savaşın uzamasıyla Suriyeliler sadece kamplarda ya da sınır şehirlerinde değil ülkenin tüm şehirlerinde yaşamaya başlamıştır. Böylece tüm ülkeyi ilgilendiren toplumsal göç politikaların üretilmesi ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

Suriye'de patlak veren iç savaş ve bunun sebep olduğu ülkemize yönelik göç hareketi gerek toplumsal hayatı gerekse de kamu düzenini etkileyen bir olgu olmasına rağmen, karşı karşıya olduğumuz durumla ilgili tanımlama sorunu bulunmaktadır. Sorunun çözülebilmesi açısından sorunu doğru tanımlamak önem arz etmektedir.

Suriyelilerin Hukuki Statüsü

Türkiye, Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair 1951 Cenevre Protokolüne taraf olmuştur. Ancak sözleşmeye 1961 tarihindeki düzenleme ile koyduğu coğrafi çekince yalnızca Batı Avrupa'dan gelenleri mülteci olarak görmektedir.

Mülteci: *Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve ülkesine dönemeyen ya da dönmek istemeyen kişilere belirlenme işlemleri sonrasında mülteci statüsü verilmektedir (YUKK-Madde 61).*

Şartlı Mülteci: *Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve ülkesine dönemeyen ya da dönmek istemeyen kişilere belirlenme işlemleri sonrasında şartlı mülteci statüsü verilmektedir (YUKK-Madde 62).*

İkincil Koruma: *Mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde; ölüm cezasına mahkûm olacak veya işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak, uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak olması nedeniyle menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancı ya da vatansız kişiye, statü belirleme işlemleri sonrasında verilen statü ikincil koruma statüsüdür (YUKK-Madde 63).*

Yabancıların statüsüyle ilgili baktığımızda mülteci, şartlı mülteci ve ikincil koruma uluslararası koruma çeşitlerini oluştururken, uluslararası koruma altında değerlendirilmeyen geçici koruma da 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamında düzenlenmektedir. Bu çerçevede incelediğimizde Suriyelilerin hukuki statüsü mülteci değil geçici koruma altında kabul edilmektedir.

Geçici Koruma: *Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir (YUKK-Madde 91).* 2016 yılında 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'na değişiklik yapılarak yabancılara verilecek çalışma izni ve muafiyetlerine yönelik düzenlemeler yapılmıştır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2016a).

Komşu ülkesinde yaşanan istikrarsızlıktan en çok etkilenen ülke olan Türkiye ortaya çıkan maliyetin paylaşılması konusunda AB-Türkiye Ortak Eylem planı imzalamıştır.

AB-Türkiye Ortak Eylem Planı

Suriye'den gelen göç dalgası karşısında Türkiye'nin kilit bir konumda olduğu görülmektedir. Suriyelilerin Türkiye'yi transit ülke olarak kullanıp Avrupa'ya gitme çabaları AB-Türkiye arasında ortak bir bildiri çıkartılmasına neden olmuştur. Türkiye ile AB'nin göç yönetimi alanında yapılan işbirliği 2016 tarihinde hayata geçirilen Ortak Eylem Planı (OEP) ve AB-Türkiye Bildirisine dayanmaktadır. Eylem planı üç temelde sorunun çözülmesine odaklanmaktadır. Bunlardan ilki Suriyelilerin kitlesel akınının altında yatan nedenlerin incelenmesidir. İkincisi, geçici koruma altındaki Suriyelilerin çoğunlukta olduğu bölgelerin desteklenmesidir. Son olarak da AB'ye düzensiz göç akımının önlenmesi amacıyla işbirliğinin artırılmasına dayanmaktadır. Bu çerçevede AB ve Türkiye'nin külfet paylaşımıyla sorunun çözülmesi noktasında işbirliği amaçlanmaktadır (Avrupa Birliği Başkanlığı, 2015, s.4). Ancak yapılan anlaşmalara rağmen Avrupa ve diğer gelişmiş ülkeler hem maliyetlerin bölüşümü hem de mülteci kabulü konusunda duyarsız kalmaktadır. Sadece sınır bölgelerinin güvenliğini sağlayarak oluşacak riskleri dışsallaştırmaya çalışmaktadır. Hem Ege adalarında yaşanan mülteci krizlerinin önüne geçilmesi hem de ileride daha büyük risklerin oluşmasının engellenmesi için AB'nin sorumluluğu paylaşma konusunda somut adımlar atması gerekmektedir. Bu adımlardan biri Türkiye ile AB arasında yapılan yeniden yerleşme anlaşmasıdır. Anlaşma çerçevesinde 2014-2019 yılları arasında 15.159 kişi farklı ülkelere yerleştirilmiştir. Ancak üç milyon altı yüz bin Suriyelin ülkede bulunduğu düşünülürse daha geniş kapsamlı, sorumluluk paylaşımı yapılması önem arz etmektedir.

Tüm dünyanın Suriye'de yaşanan insanlık dramına duyarsız kaldığı durumda Türkiye Suriyelilerin yaşamsal koşullarını iyileştirmeye çalışmaktadır. Geçici koruma altındaki Suriyeliler barınma, eğitim ve sağlık hizmetlerinden ücretsiz olarak faydalanabilmektedir. Ayrıca gerekli durumlarda psiko-sosyal destekten, sosyal yardım hizmetlerinden, tercümanlık hizmetlerinden ve güvenlik hizmetlerinden yararlanabilmektedir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2016a).

Geçici Barınma Merkezleri

Türkiye'de 8 ilde 13 barınma merkezi bulunmaktadır. Barınma merkezlerinde yerleşim yerleri; alt yapı ve sosyal tesislerde dâhil olmak üzere için kişi başına en az 45m olacak şekilde tasarlanmıştır. Ayrıca kurslar ve spor tesisleri için de 10.000 m²'lik alanlar ayrılmıştır. Bilgisayar, yabancı dil, el sanatları, halı dokuma, kuaförlük vb. kurslar içinde minimum 100 m² alan bırakılmıştır. Seyyar hastane, İl Emniyet ya da jandarma binası, ibadet yerleri barınma merkezlerinde yer almaktadır (AFAD, 2013, s.22). Kampta yaşayan Suriyelilerin durumu hizmete erişim noktasında daha iyi durumda olsa da toplumdan izole bir yaşam sürmeleri sosyal uyum sürecini yavaşlatmaktadır.

Tablo 1. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Geçici Barınma Merkezlerine Göre Dağılımı

İL	GBMADI	BARINMA TİPİ	Kapasite	GBMMEVCUDU	TOPLAMMEVCUT
Ş.URFA(3)	Ceylanpınar	Çadır	4.973	20.000	15.869
	Harran	Konteyner	2.070	10.000	9.577
	Suruç	Çadır	7.028	35.000	14.817
ADANA (1)	Sarıçam	Konteyner	6.136	30.680	27.102
KİLİS (2)	Öncüpınar	Konteyner	3.089	18.534	4.223
	Ebeyü	Konteyner	3.401	24.406	10.513
K.MARAŞ (1)	Merkez	Konteyner	3.008	30.000	13.607
					463 (İrakk)
HATAV (3)	Ahınözü	Konteyner	2.056	10.000	7.868
	Yayladağı	Konteyner	776	5.324	4.332
		Betonarme B.	361		
	Apaydın	Konteyner	1.181	5.905	4.373
OSMANIYE (1)	Cevdetiye	Konteyner	3.352	20.112	14.069
MALATYA (1)	Beydağı	Konteyner	1.977	9.500	8.681
G.ANTEP (1)	Nisip 2	Konteyner	908	4.500	3.614
Toplum			42.316	GENEL TOPLAM	139.108
Çadır ve Bölme			12.362	Suriyeliler	138.645
Konteyner			29.954	Iraklı	463
BARINMA MERKEZİ TOPLAM KAPASİTE				223.961	
GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİ DIŞINDA BULUNAN SURIYELİ SAYISI				3.474.744	

Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

Eğitim Hizmetleri

Çokkültürlü eğitim ilkesinde müfredatın dar kapsamlı olmaması gerekmektedir. İkincil olarak da öğretilme biçimlerine dikkat edilmelidir. Müfredatın içine farklı din ve kültürleri koymak yeterli olmayacaktır. Bunların birbirleriyle iletişiminin de geliştirmesi gerekmektedir. Çokkültürlü eğitim, eğitimi etnikleştirmek yerine kültürleri etnik kökenlerinden ayırarak ortak bir insanlık sermayesine dönüştürmeyi amaçlamaktadır. Çokkültürlü toplumun şartlarına baktığımızda istikrarlı, uyumlu, fikir birliğiyle oluşturulmuş otorite yapısı herkesin kabul edeceği anayasal hak çokkültürcü biçimde oluşturulmalıdır. Ortak kültür ve çokkültürcü eğitim ile birlikte kapsayıcı bir ulusal kimlik sürecini gerektirmektedir (Parekh, 2002, s.301).

Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığınca yürütülen yabancıların eğitim faaliyetleri kayıt altına alınarak Geçici Koruma Kimlik Belgesi düzenlenmiş olan Suriyeliler ilk ve orta öğretim seviyesinde okullara kayıt yaptırabilmektedirler. Ayrıca her yaş grubuna dil eğitimi, meslek edindirme kursları düzenlenmektedir. Geçici korunanların ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimleri YÖK tarafından belirlenmektedir. Bu çerçevede kayıtlı Suriyeliler üniversitelerde özel öğrenci statüsünde öğrenim görebilmektedirler. (Göç İdaresi genel Müdürlüğü, 2016b). Eğitim çağındaki çocukların okulla kazandırılmaları hem sosyal uyum politikalarının başarılı olması açısından hem de ileride yaşanabilecek güvenlik sorunlarına engel olması açısından önem arz etmektedir.

Suriyeli çocukların okullarda eğitim görmesi yaşlılarıyla bir arada bulunması toplumsal uyumunu desteklemektedir. Ancak uyum sürecinde eğitimciler, idareciler ve velilere büyük roller düşmektedir. Çocukların okullarda dışlanmaması için gerekli çalışmaların ve eğitimlerin verilmesi gerekmektedir.

Sağlık Hizmetleri

Sağlık Bakanlığının kontrolünde yürütülen sağlık hizmetleri, geçici koruma kimlik belgesi düzenlenmiş olan Suriyelilerin ikamet ettikleri il sınırlarında acil sağlık, koruyucu ve temel sağlık, tedavi edici tüm sağlık hizmetlerinden Sağlık Uygulama Tebliği (SUT) kapsamında ücretsiz olarak faydalanmaktadırlar (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2016c). Halk Sağlığı Müdürlükleri Suriyelilerin yoğun oldukları bölgelerde hem sağlık hizmeti vermek hem de diğer hizmetleri alırken karşılaştıkları sorunları çözebilmek için “Göçmen Sağlığı Birimleri” kurmuştur. Suriyeli sığınmacılar sağlık hizmetlerinden yararlanabilmek için “Geçici Koruma Kimlik Belgesine” sahip olmalıdır. Bu belgeye sahip olanlar 182 numaralı Sağlık Bakanlığı MHRS Çağrı Merkezinden randevu da alabilmektedir (Gültaş ve Balçık, 2018, s.196).

Sağlık hizmetlerinden yararlanırken önümüze çıkan en büyük engellerin başında iletişim problemi gelmektedir. Dil konusunda yaşanan sorunun çözümü için Sağlık Bakanlığı ‘Uluslararası Hastalar için Tercümanlık Hattı’ kurmuştur. 7 gün 24 saat hizmet veren hat 6 dilde yabancı hastalara destek olmaya çalışmaktadır (Sağlık Bakanlığı, 2013, s.1).

Türkiye eğitim ve sağlık hizmetlerinden yararlandırma konusunda daha başarıyla barınma ve gıda konusunda yardımları yetersiz kalmaktadır. Kapatılan barınma merkezlerinde yaşayan Suriyeliler ev bulma ve kira ödeme noktasında sıkıntılar yaşamaktadır. Maddi imkânsızlıklar yüzünden bir evde yirmi ya da daha fazla kişi kalan Suriyelilerin normalleşmesi sekteye uğramaktadır. Temel ihtiyaçlarını karşılayabilen insanlar uyum noktasında daha başarılı olabilmektedir. Bu çerçevede Türkiye’nin uyum politikalarına yer verilecektir.

Göç ve Uyum Politikaları

Göç; küresel, yerel ve ulusal anlamlı üç düzeyde ele alınabilmektedir. Üç düzeyli yapının daha iyi işletilebilmesi için yönetim kavramı ortaya çıkmıştır. Göç yönetimi devlet, sivil toplum ve piyasa aktörlerinin eşitlerarası bir yönetimi ifade etmek için kullanılmaktadır. Ancak günümüzde küreselleşmeyle birlikte göç yönetiminde uluslararası kurumlar önemli yer tutmaktadır (Çakı, 2018, s.64). Çok yönlü yapının yürütülebilmesi için sosyal uyum politikaları gerekmektedir. Fakat süreç yalnızca mültecilerin topluma uyumunu içermemeli, aynı zamanda toplumun mültecilere karşı uyumunu da kapsamalıdır.

Suriye Krizi noktasında dünyanın gelişmiş ülkeleri sadece kendi sınır güvenliklerini sağlayarak sorunu dışsallaştırmaya çalışırken Türkiye kısıtlı imkânlarıyla 3.6 milyon Suriyeliye ev sahipliği yapmaktadır. Geçen sekiz sene içerisinde Türk toplumunun ortaya koyduğu kırılğan toplumsal kabulde birlikte kamu kurumları, STK'lar ve halkın olağanüstü çabalarına rağmen geçici bir zemin üzerinden hareket edilmiştir. Suriyelilerin kalıcılık eğilimleri dikkate alınarak artık geçicilik politikaları yerini uyum politikalarına bırakması gerekmektedir. Uyum politikaları kalıcılığı teşvik edeceğinden endişe duyulsa da geçicilik ve acil durum yönetimi çok daha büyük problemleri beraberinde getirmektedir (Erdoğan, 201, s.6).

2017 yılından itibaren Suriyelilerin nitelikli olanlarının Türk vatandaşlığına geçmesine yönelik politika yürütülmektedir. Bu noktada karşılaşılan sorunların başında Türk toplumundan gelen rahatsızlık dikkat çekmektedir. Bu politikanın kitlesel boyutta değil istisnai şekilde uygulandığı görülmektedir (Erdoğan, 2017, s.23).

Geçici koruma altındaki Suriyelilerin Türkiye'ye uyumu açısından avantaj ve dezavantajlara sahiptir. Konunun sorunsallaşmasının engellenmesi amacıyla üç faktöre dikkat etmek gerekmektedir. İlki sınırlar üzerinde kontrol; vatandaşlar ülkelerine çok sayıda yasa dışı göçmen ya da mültecinin geleceği korkusu içerisindeyse çokkültürlülüğe karşı çıkmaktadır. Kanada ve Avustralya gibi ülkelerde göçmenlerin devlet seçerek almaktadır (Kymlicka, 2011, s.305). Ancak komşu ülkelerinde savaş, iç savaş, istikrarsızlık bulunan ve bu ülkelere sürekli göç alan Türkiye gibi ülkelerde vatandaşlar kontrolün ellerinden çıktığını düşünerek korku sahibi olabilirler.

İkinci faktör olarak göçmen gruplarının heterojen olmaları bütünleşme sürecinin daha iyi işlemesine yol açacaktır. Göçmenlerin köken olarak aynı yerden gelmeleri dinamiklerin farklı yol izlemesine yol açacaktır (Kymlicka, 2011, s.305). Farklılığın bir hak olarak görülebilmesi için belirli bir sayıya ulaşması gerekmektedir. Ayrıca bu farklı olan grupların isteklerin toplu halde dile getirilebilmesi için çıkar haline dönüşmesi gerekmektedir (Bauman, 2017, s.83). Bugün Türkiye de 3.6 milyon Suriyeli bulunmaktadır. Dilleri, tarihleri, kökenleri aynı olmaları kendi aralarında mahalleler kurmalarına yol açmaktadır. Bu durum sosyal uyumun kurulmasına engel teşkil etmektedir. Uygulanacak politikaların bu faktörleri de dikkate alması uyumun daha başarılı bir şekilde gerçekleşmesine katkı sağlayacaktır.

Son olarak da ekonomik katkı önemli bir faktördür. Devletin ve göçmenlerin iyi niyetli çabalarıyla, göçmenler ülkenin ekonomisine katkı sağlamaktadır. Ancak yabancıların çalışmaktan kaçınıp devletten yardım alan kesim olarak algılanması çokkültürlülüğe en büyük tehditlerden biridir. (Kymlicka, 2011, s.305). Türkiye'de geçici koruma altında ki 15-64 yaş arasında çalışma çağında ki nüfus 2.155.806 kişidir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü,2019a). Bu nüfusun oluşan olumsuz algının aksine 800.000- 1.000.000 arasındaki Suriyeli çalışarak hayatlarını kazanmaktadır. Çalışan Suriyeliler çoğunlukla emek yoğun vasıfsız işlerde

kayıt dışı çalışmaktadır. Düşük ücretlerde çalışmaları ve Türklerin çalışma koşullarına ilgi duymadığı işlerde çalışmalarından dolayı yerel halk için ciddi bir tehdit yaratmamıştır (Erdoğan, 2017, s.6). Sermaye noktasında ise 2018 yılı itibarıyla Suriye ortaklı şirketlerin toplam Suriye ortak sermayesi 17,1 milyon TL civarındadır (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, 2018).

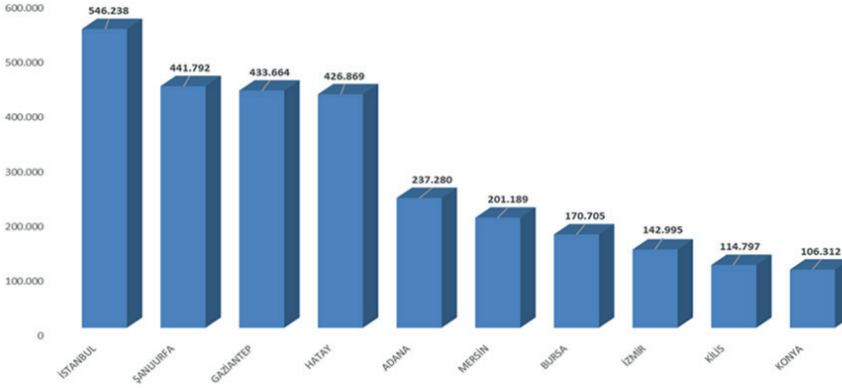
Suriyelilerin aldığı yardımlar konusunda Yabancılara Yönelik Sosyal Uyum Yardım Programı” (SUY) programı AB tarafından desteklenmekte ve kişi başı 120 TL olmak üzere kamp dışındakilere de mali destek sağlanmaktadır. Bu program çerçevesinde WFP (BM Dünya Gıda Örgütü), Kızılay ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı birlikte çalışarak ihtiyaç sahiplerine “Kızılay Kart” dağıtmaktadır (Kızılay, 2017). Bu yardımlar Suriyelilerin % 30’una ulaşmaktadır. Çalışan Suriyelinin ülke ekonomisine katkısı göz ardı edilmemelidir. Ancak çalışan kesimin büyük bir oranda kayıt dışı olması emeğin sömürülmesine neden olmaktadır. Yoksulluk hem etnik gruplar arasındaki dayanışmayı hem de etnik radikalleşmeyi artırmaktadır (Baumann, 2006, s.39). Bu yüzden Suriyelilerin ekonomik hayatta görünürlüklerini artırmak gerekmektedir. Göçmenlerin toplumsal uyumu konusunda oluşacak sıkıntıların minimize edilebilmesi için öncelikli olarak moral risklerin tespit edilmesi ve çözüm yollarının geliştirilmesi gerekmektedir.

Yerel Yönetimlerin Artan Rolü

Göç, büyük ölçüde kentsel bir fenomendir ve göçmen entegrasyonu gittikçe daha fazla yerel yönetim görevi olarak görülmektedir. Şehir yönetimleri göçü şekillendirme ve düzenlemede belirleyici olmaktadır (Abdou, 2019, s.5). İstanbul, Şanlıurfa, Gaziantep, Hatay, Adana, Mersin, Bursa, İzmir, Kilis, Konya sırasıyla Suriyeli nüfusun yoğunlukta olduğu kentlerdir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2019a). Özellikle Suriyelilerin yoğunlukta buldukları illerin yerel yönetimlerin saha çalışmaları yaparak ihtiyaç sahiplerinin belirlenmesi ve toplumsal duyarlılıkları artırma noktasında çalışmalar yapmalıdır. Belediyelerin yapacakları çalışmaların, Suriyeliler ile yerel halkın beklentilerini ortak bir noktada buluşması sağlanmalıdır (Erdoğan, 2017, s.129).

Kentler de yoğunlukları üzerinden Suriyeli göçmenleri değerlendirdiğimizde İstanbul hariç özellikle Suriye sınırına yakın kentlerde yaşamayı seçtikleri görülmektedir. Revanstein, göçmenlerin büyük çoğunluğunun kısa mesafeli göçleri tercih ettiğini, özellikle büyük ticaret merkezlerine doğru bir yönelim olduğunu ifade etmektedir (Çağlayan, 2006, s.69). Suriye sınırına yakın kentlerde ötekileştirmenin daha fazla olduğu Erdoğan’ın hem 2014 hem 2017 yaptığı araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır. Türk toplumu Suriyelilerin kültürel olarak bize benzemediğini düşünmektedir (Erdoğan, 2017, s.14). Bu durum fiziki yakınlığın sorunları artırabildiğini göstermektedir. Her şehrin kendine has özellikleri olduğu gibi sorunları da bulunmaktadır. Suriyeli nüfusun yoğun olduğu Kilis gibi illerde demografik yapıyı değiştirmeleri yerel halk üzerinde olumsuz bir algı oluşturmaktadır. Bu durumda toplumsal uyum sürecini zedelemektedir.

Tablo 2. Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin İlk 10 İle Göre Dağılımı

Kaynak: Göç idaresi verilerine göre hazırlanmıştır.

Göçün Güvenleştirilmesi

Soğuk Savaş sonrasında güvenlik anlayışının devlet merkezden ekonomik, sosyal ve kültürel alanlara kayması güvenliğin kapsamının genişletilmesine yol açmıştır. Kopenhag okuluna göre; bir kavramın güvenleştirilmesiyle o kavram sosyal ve siyasal alandan çıkıp bir tehdide dönüşebilmektedir (Meç, 2018, s.132). Ancak güvenlik olgusu, objektif ve subjektif öğelerden oluşmaktadır. Güvensizliğe neden olan gerçek olaylar olabildiği gibi sadece algılardan da oluşabilmektedir. Algıların yöneltmesiyle bir konu güvenleştirilip yüksek politika haline getirilebilmektedir. İç güvenlik teması haline getirilen göçmenlerin toplumun genelini tehdit ettiği yargısı ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda göçün güvenleştirilmesi demek göçmenleri suç öznesi haline getirmek demektir. Göçün güvenleştirilmesi sonucunda devletlerin uyguladığı genel politikalar sınırların kapatılması, mültecilere verilen hakların kısıtlanması şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda Paris ekolü göçün ekonomik anlamda topluma tehdit oluşturacağını üç yaklaşımla açıklamaktadır. Öncelikle göçün sebep olacağı işsizliğin toplumu ekonomik güvensizliğe sürükleyeceğini iddia etmektedir. İkinci olarak da göçün egemenlik kaybına uğratacağı yönündeki yaklaşımdır. Bu yaklaşıma göre sınır kontrollerinin zayıf olması ve dışarıdan gelebilecek tehditler ülkenin açık olacağı yönündedir. Son olarak da göç eden toplumun yerel toplumun kültürüne zarar vereceği yönündeki yaklaşımdır (Nazif ve Özerim, 2013, s.123).

Toplum hayal edilir ancak bu hayale çoğunlukla ulaşılamaz. Ülke içinde yaşayanları ister vatandaş iste göçmen olsun aciz hissettirici politikalar üretmek yerine kendilerini güvenli bir yaşam ihtiyacını sağlayacak politikalar üretmelidir. Aksi takdirde “günlük korku politikası” ile insanlar sosyal ve kamusal alandan soyutlanmaktadır (Bauman, 2017, s.119). Zaten yaşadıkları travmatik olaylar sebebiyle toplumda kendini güvensiz hisseden ya da tehdit altında hisseden göçmenlerin

toplumsal uyumu sağlayabilmesi ve ortak bir aidiyet kazandırılması gerekmektedir (Parekh, 2002, s.333). Bu aidiyetin sağlanabilmesi açısından kendini güvende hissetme önemli bir parametredir.

AB'nin göçmenlere karşı uygulamış olduğu güvenlikleştirici politikalar AB'nin değerlerine uymamaktadır. Sınırlarının güvenliğinin sağlanması ve mültecilerin kabulüne karşı uyguladığı sert tavırlar göçü güvenlikleştirdiklerinin bir göstergesidir. Ancak uygulana bu politikalar ileride çok daha büyük riskleri beraberinde getirmektedir. Göçün tek başına güvenliğe indirmek yerine tüm boyutlarıyla değerlendirmeye almak hem göç eden kişilerin topluma uyumu hem de yerel toplumun kabul sürecine olumlu katkılar yaratacaktır.

Medyanın Rolü

Taylor'a göre kimlikler, çoğunlukla başkaları tarafından tanıma ya da yanlış tanıma yoluyla şekillenmektedir. Toplumun belirli bir kesimi aşağılayarak, olumsuz bir imaj çizmesi mevcut eşitsizliklerin derinleşmesine neden olmaktadır (Taylor, 2010, s.47). Suriyeliler üzerinden medya yoluyla üretilen nefret söylemleri, sosyal uyum sürecini zarara uğratmaktadır.

İnsanların göçmenler ya da yabancılar olarak dışarıdan etiketlenildiklerinde ortak tepkiler verilmesi gerekmektedir. Geçmişte bu etiketlere ortak protestolar düzenlenerek itiraz edildiği, grup gururu inşa edilip insanların kendi seçimlerinden olmayan, kimlikleri yüzünden damgalanmalarının önüne geçebilmek için olumlu etiketlerin ve imgelerin oluşturulması gerekmektedir (Modood, 2014, s.66). Yaratılmaya çalışılan olumsuz algının kontrol edilmesi noktasında medyada kullanılan terimler ve kavramlar kamu kurumları ve STK'lar tarafından belirlenmelidir. Kurbanlaştırılan anlatılar yerine insani değerleri güçlendiren başarı hikâyeleri medyada yer almalıdır. Kriminal olaylarda tarafların etnik aidiyetleri yerine olay anlatılmalıdır (Şen, 2017, s.39).

Erdoğan'ın yaptığı araştırmaya göre Türk toplumu Suriyeliler ile sosyal mesafelerini uzak görmektedir (Erdoğan, 2017, s.13). Bu mesafenin kapatılabilmesi için yürütülecek stratejilerin başında Suriyeliler konusunda oluşturulan yanlış algıların düzeltilmesi gerekmektedir. Suriyeliler ile ilgili toplumda yaratılmak istenen olumsuz tavır hem ileride toplumsal infiale yol açabileceği gibi hem de Suriyelilerin topluma uyum sağlamasına zarar vermektedir. Bu çerçevede Polis Akademisinin gerçekleştirmiş olduğu araştırmada doğru bilinen yanlışların ekonomik, güvenlik ve eğitim alanlarında ağırlık gösterdikleri görülmüştür. Bunlardan ilki ekonomik olarak Suriyelilerin ülke ekonomisine zarar verdiği düşüncesidir. Öncelikli olarak Suriyeliler geldikten sonra işsizlik oranlarında artışın olduğu düşüncesi yapılan araştırmaya göre doğru değildir. Çünkü Türkiye'deki işsizlik oranları ile Suriyeli sayısı ile anlamlı bir artış olmadığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca Suriyeliler devletten maaş alıyor algısı doğru değildir. Avrupa Birliğinin verdiği cüzi yardımları almaktadırlar ancak devletten maaş almamaktadırlar. Ay-

rıca Suriyeliler nedeniyle Türk vatandaşlarına yapılan sosyal yardımlarda azalma olmadığı hatta bu dönemde yardımlarda artış olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Eğitim açısından Suriyeliler geldikten sonra eğitim hizmetlerinin kalitesinin düştüğü dile getirilse de algılamının aksine mevcut veriler eğitim hizmetlerin de her geçen yıl iyileşmenin olduğu yönündedir. Güvenlik noktasında İçişleri Bakanlığı verilerine göre Türklerin işledikleri suç oranları Suriyelilere göre 2.5 kat azdır. Asayiş noktasında Suriyelilerin suça katılma oranlarının son derece düşük olmasına rağmen medyada verilen ön yargılı haberler toplum nezdinde olumsuz bir algı yaratmaktadır (Polis Akademisi, 2017, s.6).

Çokkültürlülük için göç önemli bir olgudur. Algı yönetimi başarılı bir şekilde yürütüldüğü takdirde göçün getirdiği avantajlardan yararlanılabildiği gibi süreç iyi yönetilemezse göç ettikleri toplumla bütünleşemeyen gettoların oluşmasına neden olmaktadır. Oluşan gettolar kent güvenliğini doğrudan etkilediği gibi kent kimliğinin oluşmasına da engel teşkil etmektedir. Bu çerçevede göç algısını güvenleştiren politikaların yerini, göçü tüm boyutlarıyla ele alan yaklaşımlara ihtiyaç duyulmaktadır.

Sonuç

Çokkültürlü toplumda aidiyet duygusunun yerleşebilmesi için sağlam bir ekonomik, sosyal ve politik demokrasi gerekmektedir. Çokkültürlü toplumların yaşadığı sorunların çözümü noktasında çoğulcu kültürel kimlikler korunmalıdır (Parekh, 2002, s.436). Toplumun ortak değerlerine sahip bir yaşam üç düzeyde gerçekleşmektedir. Öncelikli olarak temel haklar anayasada belirlenmelidir. İkinci olarak bu değerler anayasanın korumasıyla yasalar yoluyla bireylerin günlük yaşamlarına nüfuz edebilmektedir. Son olarak da üyeleri arasında ki sivil ilişkileri belirleyen normlar bulunmaktadır. Kamu ile özel yaşam arasında kalan bir ara alanı oluşturmaktadır. Değerler etkindir. Soyut değildir. Toplumun etkin değerleri halk yapısının temel değerlerini oluşturmaktadır. Bu değerlerin onaylanmadığı durumlar söz konusu olduğunda diyaloga girilmesi gerekmektedir (Parekh, 2002, s.345).

Çokkültürcülüğün öldüğü tartışmalarının aksine Modood, çokkültürcülüğün asıl şimdi lazım olduğunu düşünmektedir. Çünkü yazara göre çokkültürcülük bir bütünleşme çeşididir. Çokkültürlü yurttaşlık anlayışı var olan sorunlara tek başına çözüm getiremeye de en azından sorunların derinleşmesinin önlenmesi için gerekli görmektedir (Modood, 2014, s.67). Bu çerçevede uyum sürecinin başarılı olabilmesi için stratejik kararlılıkla politikalar yürütülmelidir. Yaşanan sorunların çözümü noktasında geçici koruma altında bulunan Suriyeliler için yeni yasal düzenlemelerin getirilmesi gerekmektedir. Ayrıca sosyal uyumun gerçekleşebilmesi için iki yönlü aktif politikalar yürütülmelidir. Karşılıklı uyum sürecinin desteklenmesi için göçmen odaklı bir yaklaşım gerekmektedir.

Yaşanılan sekiz sene boyunca Göç İdaresi Genel Müdürlüğü geçici koruma altındaki Suriyeliler için birçok konuda proje yürütmesine rağmen, 3.6 milyon gibi büyük bir rakam karşısında yetersiz kalmaktadır. AFAD bu konuda yardımcı olmaya çalışsa da hala yapılması gereken birçok politika bulunmaktadır. Bu noktada yerel yönetimlerin faaliyetlerini yerine getirebilmesi için mevzuatta eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir. Yasal düzenlemeler yoluyla Suriyelilerin statüsü düzeltilmelidir. Geçici konumdan çıkartılarak kalıcı politikalar uygulanmalıdır. Ayrıca kurumlararası işbirliğinin geliştirilerek daha koordineli stratejik göç politikası yürütülmesi gerekmektedir. Göçün güvenleştirilmesinin önlenmesi amacıyla medya da algı kontrolü denetlenmelidir. Suriyelilerin asayiş noktasında tehdit olduğu algısı yanlış olmakla birlikte güvenlik noktasında Suriyeliler ile karşılaşılan problemlerin başında iletişim sorunu gelmektedir. Dil öğrenimin artırılması noktasında projeler, sivil toplum örgütleriyle birlikte yürütülmelidir.

Osmanlının mirasını devralan Türkiye olarak bölgede sorumluklarımız bulunmaktadır. 100 yıl öncesinde birlikte uyum içerisinde yaşayabiliyorsak şimdide yaşamamamız için bir neden bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Abdou, L.H. (2019). Immigrant integration: the governance of ethno-cultural differences. *Hadj Abdou Comparative Migration Studies*, 7(15), 7-15
- AFAD. (2013). *Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar: 2013 saha araştırması sonuçları*. Ankara: AFAD.
- Baumann,G. (2006). *Çokkültürlülük bilmecesi*. Ankara:Dost Kitabevi.
- Baumann, Z. (2017). *Cemaatler*. Ankara:Say Yayınları.
- Çağlayan, S. (2006). Göç kuramları, göç ve göçmen ilişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İlke)*, 17, 69-91
- Çakı, A. (2018). *Geçmişten bugüne Türkiye'nin göç politikası ve Suriyeli göçmenler bağlamında göç yönetimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- Çolak, Y. (2017). *Türkiye'de kültürel iktidarın kuruluşu*. Ankara:Liberte Yayınları.
- Çolak, Y. (2014). *Türkiye'de devletin kimlik krizi ve çeşitlilik*. Ankara:Kadim Yayınları.
- Duygu, F. (2018). *Türkiye'de doğan Suriyeli çocuklar ve sağlık*. Yer:Medipol Yayın, 20 Nisan 2019 tarihinde http://medipol.edu.tr/Document/Galeri/Dokuman/BasinYayin-Kitaplar/goc_ve_saglik.pdf adresinden erişilmiştir.
- Erdoğan, M. (2017). *Kopuştan uyuma kent mültecileri Suriyeli mülteciler ve belediyelerin süreç yönetimi: İstanbul örneği*. 25 Nisan 2019 tarihinde <http://marmara.gov.tr/user-files/attachments/2017/05/09/2a50f712-6413-489f-9deb-56dc52de7264.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Gültaş, S. ve Yalçın-Balçık, P. (2018). Suriyeli sığınmacılara yönelik sağlık politikaları. *Sakarya Tıp Dergisi*, 8(2), 193-204.
- İcduygu, A., Erder, S. ve Gençkaya, Ö. F. (2014). Türkiye'nin uluslararası göç politikaları, 1923-2023: Ulus-devlet oluşumundan ulus ötesi dönüşümlere. *Mirekoç Proje Raporları*,1/2014. İstanbul.

- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2017). *Uyum hakkında*.15 Mayıs 2019 tarihinde http://www.goc.gov.tr/icerik/uyum_409_564, adresinden erişilmiştir
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2019a). *Göç politikası*.15 Mayıs 2019 tarihinde http://www.goc.gov.tr/files/files/goc_tasar%C4%B1m_icler.pdf adresinden erişilmiştir.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2019b). *Haberler*.20 Nisan 2019 tarihinde <http://www.goc.gov.tr>, adresinden erişilmiştir.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2019c). *Geçici koruma*. 20 Nisan 2019 tarihinde http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik. adresinden erişilmiştir.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2016b). *Geçici koruma yönetmeliği*. 20 Nisan 2019 tarihinde http://www.goc.gov.tr/files/files/03052014_6883.pdf adresinden erişilmiştir.
- Kahraman, S. ve Tanıyıcı, Ş. (2018). Türkiye’de Suriyeli sığınmacılar örneğinde çok düzeyli göç yönetişimi. *TESAM Akademi Dergisi*, 5(1), 235-280.
- Kymlicka, W. (2011). Çok kültürlülük: Başarı, başarısızlık ve gelecek. (F. Öztürk çev.), *İÜHFİM*, 70(2), 297-332.
- Mandacı, N. ve Gökay Ö. (2013). Uluslararası göçlerin bir güvenlik konusuna dönüşümü: Avrupa’da radikal sağ partiler ve göçün güvenikleştirilmesi. *Uluslararası İlişkiler*, 10(39), 105-130.
- Meç, S.N. (2018). Göçün güvenikleştirilmesi: Almanya’da aşırı sağ parti AFD’nin yükselişi ve Suriyeli mülteci krizi. *ViraVerita E-Journal: Interdisciplinary Encounters*, 8, 123-150.
- Mill, J. S. (2009). *Hürriyet üstüne*. Ankara:Liberte Yayınları.
- Modood, T. (2014). *Çokkültürcülük*. (İ. Yılmaz çev.). Ankara: Phoenix Yayınları.
- Özcan, A. S. (2018). Çokkültürlülük bağlamında Türkiye’nin Suriyeli öğrencilere yönelik eğitim politikası. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4, 17-29.
- Parekh, B. (2002). *Çokkültürlülüğü yeniden düşünmek*. (B. Tannıseven çev.), Ankara: Phoenix Yayınları.
- Sağdıroğlu, A. Z. (2017).Editörden. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 7-10.
- Sayın, Y., Usanmaz, A. ve Aslangiri, F. (2016). Uluslararası göç olgusu ve yol açtığı etkiler: Suriye göçü örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 18(31), 1-13,
- Şen, F. (2017). Bir ‘öteki’ olarak mülteciler: Suriyeli mültecilerin ana akım ve alternatif medyada temsili. *Atatürk İletişim Dergisi*, 12, 27-41.
- Taştan, C., Haklı, S.Z. ve Osmanoğlu, E. (2017). *Suriyeli sığınmacılara dair tehdit algısı*. (Rapor No: 9). Ankara: Polis Akademisi.
- Taştan, C., İrdem, İ. ve Özkaya, Ö. (2018). *Göç ve uyum*. Ankara: Polis Akademisi Yayınları.
- Taylor, C. (2010). *Çokkültürcülük*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Avrupa Birliği Başkanlığı. (2015). *Türkiye-AB ortak eylem planı*. 22 Mayıs 2019 tarihinde https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/15_ekim_2015_turkiye_ab_ortak_eylem_plani_.pdf adresinden erişilmiştir.
- Yıldırım, S., İslamoğlu, E. ve İyem, C. (2017). Suriyeli sığınmacıların toplumsal kabul ve uyum sürecine ilişkin bir araştırma. *Bilgi*, 2, 107-126.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- 12019 Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu.(2013, 11 Nisan), *Resmi Gazete*, (Sayı:28615), 20 Nisan 2019 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6458.pdf> adresinden erişilmiştir.